

Aan de fractievoorzitters van de gemeenteraad van Amsterdam

datum 7 april 2022

betreft Brief aan raadsleden met suggesties voor beter beleid voor ongedocumenteerden

Geachte heer, mevrouw,

Van harte gefeliciteerd met uw verkiezing tot raadslid. Wij wensen u veel succes en wijsheid toe in de komende jaren met de ongetwijfeld vele uitdagingen die er te wachten staan.

Wij zijn organisaties die opkomen voor de meest gemarginaliseerde mensen in de stad, onder wie mensen die ongedocumenteerd zijn. Zij zijn verstoken van veel sociale voorzieningen. Bij gebrek aan een beter nationaal asiel- en migratiebeleid, zijn zij vaak aangewezen op hulp van organisaties als de onze. Maar ook u kunt iets doen om hun omstandigheden te verbeteren.

In deze brief hebben wij een aantal hoofdpunten geïdentificeerd die volgens ons het meest urgent zijn en mede door u kunnen worden opgelost.

Opvang en begeleiding voor ongedocumenteerden

In Amsterdam wonen naar schatting 15.000 tot 30.000 ongedocumenteerden. Sommigen van hen worden opgevangen door organisaties als de onze, sommigen leiden een zelfstandig bestaan in de stad en weer anderen leven op straat. Wij vinden dat in een barmhartige stad als Amsterdam niemand op straat mag slapen.

De Landelijke Vreemdelingen Voorziening

In 2019 is de pilot Landelijke Vreemdelingen Voorzieningen (LVV) in Amsterdam, Rotterdam, Groningen, Utrecht en Eindhoven gestart. In de LVV worden mensen die ongedocumenteerd zijn opgevangen en zoeken zij samen met Rijkspartners en maatschappelijke organisaties een bestendige oplossing. Die oplossing kan terugkeer, legaal verblijf in Nederland of doormigratie zijn. Door de LVV is de samenwerking tussen Rijksdiensten, gemeente Amsterdam en maatschappelijke organisaties verbeterd, is er beter zicht op de doelgroep en kunnen meer mensen worden opgevangen en ondersteund. Zoals ook uit de [raadsbrief](#) van dit jaar blijkt, heeft de LVV positieve effecten op de openbare orde, de volksgezondheid en de maatschappelijke en bestuurlijke rust. Dezelfde brief meldt dat tot dusver bijna 75 procent van de behandelde, herhaalde asielverzoeken positief is beoordeeld, en alsnog werd aangetoond dat zij terecht asiel zochten. Dit is hoger dan aanvankelijk werd verwacht. Ook bij mensen voor wie geen duurzame oplossing wordt gevonden geldt dat zij door de LVV beter zijn geïnformeerd over hun positie, beter in staat zijn een afgewogen besluit te nemen over hun toekomst en minder kwetsbaar zijn voor uitbuiting. Onder de deelnemende partijen is het draagvlak voor het voortbestaan van de LVV groot, zo bleek ook tijdens een door VluchtelingenWerk Nederland, ASKV/Steunpunt Vluchtelingen en Stichting LOS georganiseerde expertmeeting over de LVV.¹

1. Zet in op verlenging van de LVV met meerdere uitstroom mogelijkheden

¹ Verslag '[Impact van de Landelijke Vreemdelingenvoorzieningen \(LVV\) op de openbare orde en veiligheid](#)'.

Ondanks deze successen is de toekomst van de LVV tot op heden onzeker. We zijn een groot voorstander van de voortzetting ervan, maar tegelijkertijd maken we ons ook zorgen over de manier waarop de LVV zich ontwikkelt. In het huidige regeerakkoord stelt het kabinet voor om de LVV altijd gericht op terugkeer te laten zijn. Wat ons betreft, is het van groot belang dat ook de opties legaal verblijf en doormigratie mogelijk blijven. Door ook deze opties serieus te onderzoeken, kunnen we een vertrouwensrelatie met onze cliënten opbouwen, wat helpt bij het vinden van een bestendige oplossing. Bovendien geven organisaties voor toekomstoriëntatie en terugkeer aan dat het belangrijk is dat het toekomstperspectief duidelijk is, voordat mensen kunnen nadenken over een eventuele terugkeer. Als de LVV alleen maar gericht zal zijn op terugkeer, zullen aanzienlijk minder mensen zich hiervoor aanmelden. Hierdoor zullen meer mensen op straat belanden, wat gevolgen zal hebben voor de openbare orde en veiligheid en (gezondheids)risico's met zich mee zal brengen. We hopen daarom dat de gemeente Amsterdam zich zal inspannen om er bij het Rijk op aan te dringen alle perspectieven gelijkwaardig te blijven behandelen.

2. Geen maximumtermijnen in de LVV

In Amsterdam heeft opvang in de LVV een termijn van achttien maanden. Daarna zal, als er geen oplossing is gevonden, de opvang worden beëindigd. Amsterdam en Rotterdam zijn de enige steden die zo'n termijn hanteren. Hoewel het belangrijk is dat de voortgang wordt bewaakt, merken we dat de steeds terugkerende discussie over termijnsverlengingen tijdrovend is en voor veel stress bij de deelnemers zorgt. We denken dat maatwerk belangrijk is. Verblijf in de LVV kan langer, maar in sommige gevallen ook korter dan achttien maanden duren. Voor sommige groepen, zoals staatlozen of mensen met ernstige medische problematiek, is het een oplossing op korte termijn echter absoluut niet mogelijk. Het stellen van een termijn heeft dan geen zin, en levert alleen maar onnodig veel werk en vooral stress op.

Toegang tot basisvoorzieningen

Om uiteenlopende redenen kan niet iedereen deelnemen aan de LVV-pilot. Het is volgens ons belangrijk dat mensen die niet toegelaten worden tot de LVV, tenminste toegang krijgen tot basisvoorzieningen zoals nood- of winteropvang, geïnformeerd zijn over de hulporganisaties die hen kunnen bijstaan, en toegang hebben tot zorg.

Zorg voor ongedocumenteerden

Mensen die ongedocumenteerd zijn, kunnen aanspraak maken op medisch noodzakelijke zorg. Dat is zorg die bij mensen met verblijfspapieren in het basispakket valt. Omdat mensen zonder papieren alleen recht hebben op medisch noodzakelijke zorg, kunnen zij op veel vormen van preventieve of revalidatiezorg geen aanspraak maken.

Betere voorlichting voor zorgverleners

Bovendien is zelfs de medisch noodzakelijke zorg in praktijk vaak niet toegankelijk voor mensen die ongedocumenteerd zijn. Niet alle Amsterdamse zorgverleners weten waar zij wel en niet recht op hebben. Ze vragen hen naar hun zorgverzekering, terwijl ongedocumenteerden hoe dan ook recht hebben op de te verlenen zorg. Zorgverleners zouden daarover beter geïnformeerd moeten worden.

Een gemeentelijk zorgfonds

Een ander probleem is dat zorgverleners alleen medisch noodzakelijke zorg kunnen verlenen. Hierdoor kan veel zorg niet verleend worden. Door het uitblijven van bijvoorbeeld preventieve zorg, zien we dat gezondheidsklachten vaak toenemen. Sinds kort heeft de gemeente via een fonds geld beschikbaar gesteld voor mondzorg. We zijn blij dat de gemeente deze stap heeft genomen en hopen dat dit structureel wordt en uitgebreid kan worden naar andere preventieve zorg zoals fysiotherapie.

Onderwijs

Recht op onderwijs is een basisrecht dat voor iedereen moet gelden, dus ook voor mensen zonder verblijfsdocumenten. In Nederland kunnen mensen zonder papieren zich helaas alleen inschrijven voor vervolgonderwijs als zij jonger zijn dan achttien jaar en/of zich in een verblijfsprocedure bevinden. De huidige wet- en regelgeving biedt weinig perspectief voor ongedocumenteerde 18-plussers. Zelfs als ze tot hun achttiende onderwijs hebben genoten in Nederland.

Toegang tot zowel mbo als hoger onderwijs

Ook de toegang tot onderwijs kent vele knelpunten voor ongedocumenteerde Amsterdammers. Alleen al doordat het hebben van een BSN noodzakelijk is voor de inschrijving, examinering en ook voor het lopen van stages. De gemeente heeft op 10 maart een belangrijke stap gezet door een [convenant](#) te tekenen met Amsterdamse hogeronderwijsinstellingen. We hopen dat de gemeente na de formatie doorpakt en ook in gesprek gaat met Amsterdamse mbo-instellingen over aansluiting bij dit convenant. We pleiten ervoor om contractonderwijs op het mbo administratief en financieel mogelijk te maken, zodat ongedocumenteerde mensen met en zonder asielverleden officieel beroepsonderwijs kunnen volgen.

Stages

In het mbo geldt een stageverplichting, waarbij zowel een aansprakelijkheidsverzekering als een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) nodig is. Zonder BSN is het echter nagenoeg onmogelijk om een aansprakelijkheidsverzekering of een geldige VOG aan te vragen. Wij pleiten voor het gemeentelijk instellen van een collectieve WA-verzekering en lokale VOG voor al haar eigen afdelingen en bedrijven, zodat ook mbo-studenten zonder papieren een geschikte en veilige stageplaats kunnen vinden bij de gemeente Amsterdam. De gemeente zou Amsterdamse mbo-instellingen daarnaast voor moeten lichten over de lokale mogelijkheden voor knelpunten bij stageplekken voor mbo-studenten zonder BSN.

Afdeling Burgerzaken

Door zorg te dragen voor een accurate registratie van de mensen die zich bij de gemeentelijke afdeling Burgerzaken melden, kunnen veel problemen voorkomen worden.

Voorkom de registratie 'nationaliteit onbekend'

Ook na de introductie van een landelijke vaststellingsprocedure staatloosheid zal de gemeente alert moeten zijn op een snelle en accurate registratie van staatloosheid in de gemeentelijke BRP. Registratie in BRP is alleen mogelijk voor rechtmatig verblijvende personen, anders dienen zij doorverwezen te worden naar een nieuwe vaststellingsprocedure. De gemeente dient, zeker in het geval van kinderen, de registratie 'nationaliteit onbekend' te allen tijde te voorkomen (zoals ook in

2019 door de gemeenteraad aangenomen in het daartoe strekkende [initiatiefvoorstel](#)), en alert te zijn op de juiste en volledige voorlichting van mensen die staatloos zijn.

Zorg voor meer transparantie

Voor meer transparantie over de staat van staatloosheid in Amsterdam vragen we de gemeente om de cijfers van het aantal personen ingeschreven in de BRP-categorie 'staatloos' en 'nationaliteit onbekend' (naar leeftijd) openbaar te maken.

Houd rekening met een gebrek aan documentatie

Mensen die ongedocumenteerd zijn, hebben soms problemen met de geboorteaangifte en de erkenning van hun kind bij het Stadsloket van de gemeente. Dit komt omdat zij niet altijd beschikken over (gelegaliseerde) identiteitsdocumenten en een akte van ongehuwdheid. Het niet kunnen aangeven of erkennen van een kind gaat in tegen het recht van het kind op een identiteit en beperkt de toegang van het kind tot sociale voorzieningen en het beperkt de mogelijkheid de ouder tot het legaliseren van verblijf. Dit heeft nadelige gevolgen op de invulling van het gezinsleven. We vragen u de gemeenteambtenaren beter te informeren over de situatie van ongedocumenteerden, een ruimere invulling te geven aan de discretionaire bevoegdheid van ambtenaren, gebruik te maken van de documenten die er wel zijn of opties aan te bieden als een DNA-onderzoek of verklaring onder ede.

We hopen dat u zich de komende vier jaar ook zult inzetten voor mensen die ongedocumenteerd zijn, voor vragen of een toelichting zijn we uiteraard beschikbaar en kunt u contact opnemen met Alice Beldman via alice@askv.nl of 06-40308918.

Met vriendelijke groet,

Alice Beldman
Coördinator ASKV/Steunpunt Vluchtelingen

Hans van Stee
Regiomanager Amsterdam VluchtelingenWerk Nederland

Jaap Ruijgers
Voorzitter Stap Verder

Gerhard Scholte
Protestantse Kerk Amsterdam, Voorzitter Gelagkameroverleg Ongedocumenteerden

Frans Zoer
Secretaris Taakgroep Vluchtelingen van de Raad van Kerken Amsterdam

Jessica Wesselius
Lid Raad van Bestuur HVO-Querido

Geeske Hovingh
Coördinator Wereldhuis Protestantse Diaconie Amsterdam

Hanne Wilzinga

Algemeen secretaris Diaconie Evangelisch-Lutherse Gemeente Amsterdam

Anouk van Nuland

Coördinator Maya Angelou Opvang